

Jerzy Suchta

Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP w Olsztynie

Janusz Jasiński

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

OCENA ROZWOJU EKONOMICZNEGO, SPOŁECZNEGO I PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Streszczenie: Celem pracy jest ocena stopnia postępu rozwoju gospodarki województwa warmińsko-mazurskiego w odniesieniu do sfery ekonomicznej, społecznej i przestrzennej a także możliwości jego konkurencyjności w tym zakresie.

Analizowane zmiany w przedziale czasowym lat 2005-2010 wskazują, iż członkostwo naszego kraju w Unii Europejskiej wpłynęło pozytywnie w odniesieniu do badanego regionu. Wyrazem tego jest wysoki wzrost nakładów inwestycyjnych oraz poprawa stanu środowiska i ochrony przyrody. Mniej korzystnie natomiast zarysowały się zmiany w odniesieniu do omawianych w pracy mierników sfery społecznej.

Słowa kluczowe: województwo warmińsko-mazurskie, gospodarka województwa, rozwój ekonomiczny, społeczny, przestrzenny.

Wstęp

Problem rozwoju regionalnego naszego kraju jest przedmiotem wielu opracowań naukowych¹. Znaczący wzrost zainteresowania tym zagadnieniem wynika przede wszystkim z dwóch najważniejszych przyczyn.

Pierwsza wiąże się postępującym wzrostem międzyregionalnych różnic w poziomie i dynamice rozwoju oraz zmian w przestrzennym rozkładzie biegunów wzrostu, stagnacji i recesji. Druga ważna przyczyna wynika z postrzegania przestrzeni regionalnej jako ważnej składowej ogólnego rozwoju kraju².

Różnice czasoprzestrzenne w postępie rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego są wynikiem wielu czynników natury zarówno obiektywnej – zdeterminowanej warunkami naturalnymi, jak i subiektywnej – wynikającej ze stopnia zaangażowania regionu w kształtowanie bieżących procesów wzrostu. Wyżej wymienione czynniki rozpatrywano w sferze ekonomicznej, społecznej i przestrzennej, a także w wymiarze możliwości konkurencyjności gospodarczej regionu, posługując się

¹ *Problemy rozwoju regionalnego*, [red.] J. Brdulak, Warszawa 2001.

² M. Brodzińska, *Gospodarka regionalna i lokalna - wybrane zagadnienia*, Warszawa 2010; P. Idczak, *Wielowymiarowe podejście do definiowania potencjału rozwojowego regionów i stymulowanie ich rozwoju*, [w:] *Perspektywy rozwoju Polski w okresie programowania po 2013 r.*, [red.] T. Kudłacz, A. Harańczyk, Warszawa 2011.

metodami oceny rozwoju regionalnego według publikacji przygotowanej przez Danutę Strahl³.

Celem opracowania jest przedstawienie dynamiki i zmian rozwoju gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2005–2010 w odniesieniu do wybranych mierników analizowanych w wymienionych wyżej sferach. Analiza tych zmian w badanym okresie wskazuje, w jakim stopniu członkostwo Polski w Unii Europejskiej wpływa na postęp w gospodarce regionów naszego kraju. Równocześnie określa ona kierunek i stopień realizacji zadań określonych w strategii rozwoju Warmii i Mazur na lata 2005–2020.

Ogólna charakterystyka województwa warmińsko-mazurskiego – uwarunkowania rozwoju

Województwo warmińsko-mazurskie leży w północno-wschodniej części Polski. Składa się z historycznych krain Warmii, Mazur i Powiśla; jest czwartym co do wielkości – o powierzchni ponad 24 tys. km². Podział administracyjny dzieli województwo na 116 gmin i 19 powiatów; 29,9% powierzchni województwa zajmują lasy, 6% wody, 46,3% użytki rolne⁴.

Województwo warmińsko-mazurskie zamieszkuje ponad 1,4 miliona osób. Gęstość zaludnienia – 59 osób/km² jest najniższa w Polsce (122 osoby/km²). Jest to najbardziej zróżnicowany etnicznie region Polski; są tu liczne mniejszości narodowe: Ukraińcy (ok. 80 tys. osób), Niemcy (ok. 20 tys.), Romowie, Białorusini i inni. Społeczeństwo województwa jest stosunkowo młode: 23% mieszkańców jest w wieku przedprodukcyjnym, 64% – w wieku produkcyjnym, 13% – w wieku poprodukcyjnym⁵.

Województwo warmińsko-mazurskie, jako jedno z najmniej zanieczyszczonych regionów kraju, objęte jest programem „Zielone Płuca Polski”. Główne działy gospodarki to produkcja zdrowej żywności, przemysł drzewny, proekologiczna gospodarka leśna, ekoturystyka, produkcja opon, maszyn i urządzeń. Dominują produkcja artykułów spożywczych oraz produkcja mebli. Ponadto ok. 42% produkcji krajowej wyrobów gumowych pochodzi z Olsztyna, gdzie zlokalizowana jest fabryka opon. Produkt krajowy brutto na jednego mieszkańca województwa warmińsko-mazurskiego jest niski i kształtuje się na poziomie 77% średniej dla Polski⁶.

Użytki rolne stanowią 48,5% powierzchni województwa (w tym grunty orne 33,4%, łąki 7,5%, pastwiska 7,5%, sady 0,1%). Lasy zajmują blisko 30% powierzchni

³ *Metody oceny rozwoju regionalnego*, [red.] D. Strahl, Wrocław 2006.

⁴ Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego. Diagnoza prospektywna*, Olsztyn 2002.

⁵ Główny Urząd Statystyczny, *Rocznik statystyczny województw 2010 r.*, Warszawa 2011.

⁶ Tamże.

regionu. Warunki przyrodnicze (krótki okres wegetacji, konfiguracja terenu i zróżnicowanie gleb) stawiają przed rolnictwem województwa wymóg wysokiego poziomu uzbrojenia technicznego i powodują, że jednostkowe koszty produkcji rolniczej są wyższe, dochodowość natomiast mniejsza niż w innych regionach kraju. Prawie wszystkie gospodarstwa rolne są we władaniu prywatnym. Obszar przeciętnego gospodarstwa indywidualnego jest dość duży i wynosi 14 ha. Odsetek gospodarstw o powierzchni ponad 20 ha (14,5%) zdecydowanie przewyższa średnią krajową.

Wody w województwie zajmują 6,0% powierzchni, co stanowi 18,2% ogólnej powierzchni wód w kraju. Gospodarka rybacka odgrywa w województwie dużą rolę i rozwija się w czterech kierunkach: gospodarki jeziorowej, gospodarki stawowej i gospodarki rzecznej oraz rybactwo morskie prowadzone na wodach Zalewu Wiślanego. Rolnictwo w regionie produkuje i przetwarza na skalę rynkową głównie zboża (ok. 80 % powierzchni zasiewów) i ziemniaki (ok. 4%). Hoduje się głównie drób, trzodę chlewną, bydło, konie i w niewielkim procencie owce⁷.

Warmia i Mazury to region o wybitnych walorach turystycznych i rekreacyjnych – nazywany jest krainą tysiąca jezior. Część tych jezior, spięta kanałami i rzekami, tworzy wielokilometrowe szlaki wodne. Najbardziej znany jest Kanał Elbląski.

Bogactwem województwa są lasy i puszcze zajmujące prawie 30% jego powierzchni z licznymi parkami krajobrazowymi i rezerwatami przyrody. Piękno naturalnego krajobrazu dopełniają świetnie zachowane zamki gotyckie, kościoły i pałace.

Atrakcje turystyczne sprawiają, że region odwiedza rocznie średnio 5 milionów turystów, a co piąty turysta przybywa z zagranicy. Do ich dyspozycji jest ponad 34 tys. miejsc noclegowych.

Sieć dróg województwa zapewnia dość dobrą komunikację wewnętrzną. Szczególne znaczenie mają drogi krajowe nr 7 relacji Gdańsk – Olsztynek – Nidzica – Warszawa, nr 16 relacji Iława – Olsztyn – Augustów oraz nr 51 relacji Olsztynek – Olsztyn – Bezledy. Sieć linii kolejowych zapewnia dobre połączenia między największymi miastami regionu i obwodem kaliningradzkim. Jedyne w województwie port morski znajduje się w Elblągu nad Zalewem Wiślanym. Województwo warmińsko-mazurskie sąsiaduje z obwodem kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej. Ten ponad dwustukilometrowy odcinek polsko-rosyjskiej granicy jest jednocześnie zewnętrzną granicą Unii Europejskiej. Znajduje się na niej sześć przejść granicznych kolejowych i drogowych.

Kapitał zagraniczny w województwie to tylko ok. 0,8% kapitału zagranicznego w Polsce. Ok. 43% tego kapitału jest ulokowana w spółkach. Wśród największych zagranicznych inwestorów na Warmii i Mazurach wymienić należy: „Michelin” (Francja, produkcja opon w Olsztynie), „Safilin” (Francja, przetwórstwo lnu w Miłakowie i Szczytnie), „Philips Lighting” (Holandia, przemysł elektromaszynowy w Kętrzynie), „Heineken” (Holandia, browar w Elblągu), „Schieder” (Niemcy,

⁷ Tamże.

meblarstwo), „Ikea” (Szwecja, zakłady meblarskie w Lubawie), „Alstom Power” (producent turbin w Elblągu), „Smithfield Food” (USA, udziałowiec w Zakładach Mięśnych w Ełku, w Morlinach i „Ekodrobie” w Iławie)⁸.

Struktury pracujących w województwie warmińsko-mazurskim i w Polsce niewiele się różnią między sobą. Udział pracujących w rolnictwie i przemyśle w województwie jest porównywalny do udziału w Polsce. Większy jest natomiast udział zatrudnionych w usługach. Od kilku lat województwo warmińsko-mazurskie charakteryzuje się najwyższym w kraju wskaźnikiem bezrobocia.

Ocena rozwoju ekonomicznego województwa warmińsko-mazurskiego

Jako mierniki ekonomicznego rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego przyjęto: wielkość powierzchni użytków rolnych (w arach na 1 mieszkańca), wielkość powierzchni lasów (w arach na 1 mieszkańca), skup produktów rolnych (w zł na 1 ha), pozyskanie drewna (w m³/100 ha), liczbę osób pracujących (na 1 000 mieszkańców), odsetek bezrobotnych (w %), produkcję przemysłu sprzedaną (w zł na 1 mieszkańca), nakłady inwestycyjne (w zł na 1 mieszkańca), wartość środków trwałych brutto (w zł na 1 mieszkańca), liczbę studentów (na 10 000 mieszkańców) oraz liczbę podmiotów gospodarczych (na 10 000 mieszkańców).

W wyniku przeprowadzonej analizy mierników ekonomicznego rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego w przedziale czasowym 2005–2010 odnotowano zmiany, które wynikają z aktywnej działalności gospodarczej albo jej braku. I tak:

- nieznacznie zmalała wielkość powierzchni użytków rolnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca,
- znacząco wzrósł wyrażony w złotych skup produktów rolnych w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych,
- wzrosła wielkość powierzchni lasów w przeliczeniu na 1 mieszkańca,
- nastąpił wzrost pozyskania drewna w przeliczeniu na 100 ha powierzchni leśnej,
- wzrosła liczba osób pracujących w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców,
- nastąpiło istotne zmniejszenie stopy bezrobocia,
- wzrosła wartość produkcji przemysłu sprzedanej w złotych w przeliczeniu na 1 mieszkańca,
- znacząco wzrosły nakłady inwestycyjne w złotych w przeliczeniu na 1 mieszkańca,
- zwiększyła się wartość środków trwałych brutto w złotych w przeliczeniu na 1 mieszkańca,
- zmalała liczba studentów w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców,
- wzrosła liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców.

⁸ Tamże.

Sumaryczna, uśredniona procentowa dynamika rozwoju gospodarki województwa warmińsko-mazurskiego w odniesieniu do sfery ekonomicznej, wyznaczona w oparciu o wyżej wybrane mierniki w latach 2005–2010, wyniosła 120,4%. Wynik ten należy uznać za dość znaczący symptom rozwoju województwa w tym zakresie (tabela 1).

Tabela 1. Wybrane mierniki dynamiki rozwoju gospodarki województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2005–2010. Sfera ekonomiczna.

L.p.	Mierniki dynamiki rozwoju Strefa ekonomiczna	2005	2010	Dynamika zmian w wymiarze pozy- tywnym (w %)
1.	Powierzchnia użytków rolnych (w ha na 1 mieszkańca)	75	74	98,7
2.	Powierzchnia lasów (w arach na 1 mieszkańca)	51	53	103,9
3.	Skup produktów rolnych (w zł na 1 ha)	1969	2885	136,4
4.	Pozyskanie drewna (w m ³ /100 ha)	407,2	446,7	109,7
5.	Liczba osób pracujących (na 1 000 mieszkańców)	277,8	297,0	106,9
6.	Bezrobotni (w %)	27,2	20,0	136,0
7.	Produkcja przemysłu sprzedana (w zł na 1 mieszkańca)	10 879	15 578	143,2
8.	Nakłady inwestycyjne (w zł na 1 mieszkańca)	2735	4587	167,7
9.	Środki trwale brutto (w zł na 1 mieszkańca)	39 673	51 580	130,0
10.	Liczba studentów (na 10 000 mieszkańców)	396,4	332,2	83,8
11.	Podmioty gospodarcze (na 10 000 mieszkańców)	770	843	108,3
Sumaryczna (uśredniona) skala dynamiki				120,4

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, *Rocznik statystyczny województw 2010 r.*

Ocena rozwoju społecznego województwa warmińsko-mazurskiego

Jako mierniki rozwoju społecznego województwa warmińsko-mazurskiego przyjęto: wielkość powierzchni użytkowej mieszkań (na 1 mieszkańca), odsetek ludności w miastach korzystającej z wodociągów, odsetek ludności w miastach korzystającej z kanalizacji oraz z sieci gazu, długość linii kolejowych oraz długość

dróg publicznych o nawierzchni twardej na 100 km², liczbę abonentów radia i telewizji przewodowej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, liczbę mieszkańców na 1 ośrodek zdrowia, liczbę mieszkańców na 1 lekarza, liczbę mieszkańców na 1 pielęgniarkę, liczbę mieszkańców na 1 łóżko szpitalne, liczbę mieszkańców na 1 bibliotekę, liczbę widzów na 1 kino, liczbę widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych (w tys.), liczbę mieszkańców na 1 sklep, liczbę mieszkańców na 1 placówkę gastronomiczną, liczbę udzielonych noclegów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców oraz wynagrodzenie brutto miesięczne (w zł).

W wyniku przeprowadzonej analizy wymienionych mierników rozwoju społecznego w województwie warmińsko-mazurskim w przedziale czasowym 2005–2010 odnotowano następujące tendencje zmian:

- wzrosła wielkość powierzchni użytkowej mieszkań w przeliczeniu na 1 mieszkańca,
- nieznacznie wzrósł odsetek ludności w miastach korzystającej z wodociągów,
- wzrósł odsetek ludności w miastach korzystającej z kanalizacji,
- zmalał odsetek ludności w miastach korzystającej z sieci gazu,
- nie zmieniła się długość linii kolejowych,
- wzrosła długość dróg publicznych o nawierzchni twardej,
- znacząco wzrosła liczba abonentów radia i telewizji przewodowej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców,
- zwiększyła się liczba osób przypadająca na 1 ośrodek zdrowia,
- zmniejszyła się liczba osób przypadająca na 1 lekarza,
- zmniejszyła się liczba osób przypadająca na 1 pielęgniarkę,
- pozostała stabilna liczba osób przypadająca na 1 łóżko szpitalne,
- znacząco zwiększyła się liczba osób przypadająca na 1 bibliotekę,
- zwiększyła się liczba widzów przypadająca na 1 kino,
- nie zmieniła się liczba widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych,
- zmniejszyła się liczba mieszkańców przypadająca na 1 sklep,
- zmniejszyła się liczba mieszkańców przypadająca na 1 placówkę gastronomiczną,
- zwiększyła się liczba udzielonych noclegów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców,
- wzrosło (o 135,1%) wynagrodzenie brutto miesięczne.

Sumaryczna, uśredniona dynamika rozwoju gospodarki województwa warmińsko-mazurskiego w odniesieniu do strefy społecznej wyznaczona w oparciu o wyżej wybrane mierniki w latach 2005–2010 wyniosła 105,9% (tabela 2).

Tabela 2. Wybrane mierniki dynamiki rozwoju gospodarki województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2005–2010. Sfera społeczna.

L.p.	Mierniki dynamiki rozwoju Strefa społeczna	2005	2010	Dynamika zmian w wymiarze pozy- tywnym (w %)
1.	Powierzchnia użytkowa mieszkań (w m ² na 1 mieszkańca)	20,8	22,4	107,7
2.	Ludność w miastach korzystająca z wodociągów (w %)	97,3	97,5	100,2
3.	Ludność w miastach korzystająca z kanalizacji (w %)	91,9	92,6	100,8
4.	Ludność w miastach korzystająca z sieci gazu (w %)	72,9	71,0	97,4
5.	Koleje (w km/100 km ²)	5,0	5,0	100,0
6.	Drogi publiczne o nawierzchni twardej (w km/100 km ²)	51,1	52,3	102,3
7.	Liczba abonentów radia i telewizji przewodowej na 1000 mieszkańców	287,1	354,0	123,3
8.	Liczba mieszkańców (na 1 ośrodek zdrowia)	1602	2010	79,7
9.	Liczba mieszkańców (na 1 lekarza)	655	575	113,9
10.	Liczba mieszkańców (na 1 pielęgniarkę)	253	226	111,9
11.	Liczba mieszkańców (na 1 łóżko szpitalne)	237	238	99,6
12.	Liczba mieszkańców (na 1 bibliotekę)	2898	3244	89,3
13.	Liczba widzów (na 1 kino)	12 845	14 812	115,3
14.	Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych (w tys.)	238	238	100,0
15.	Liczba mieszkańców (na 1 sklep)	115	111	103,6
16.	Liczba mieszkańców (na 1 placówkę gastronomiczną)	3426	3214	106,6
17.	Udzielone noclegi (na 1000 mieszkańców)	1410	1687	119,6
18.	Wynagrodzenie brutto miesięczne (w zł)	2015	2722	135,1
Sumaryczna (uśredniona) skala dynamiki				105,9

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, *Rocznik statystyczny województw 2010 r.*

Ocena rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego w odniesieniu do przestrzeni

Jako mierniki rozwoju gospodarki województwa warmińsko-mazurskiego w odniesieniu do przestrzeni przyjęto:

- A. – w zakresie oceny stanu środowiska:** emisja pyłów (w tys. ton/1 km²), emisja gazów (w tonach/1 km²), ilość ścieków nieczyszczonych (w dm³/1 km²), odsetek ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię ścieków;
- B. – w zakresie ochrony przyrody** – udział procentowy powierzchni: lasów i zadrzewień, nieużytków, parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody oraz lasów ochronnych.

Tabela 3. Wybrane mierniki dynamiki rozwoju gospodarki województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2005–2010. Sfera przestrzenna.

L.p.	Mierniki dynamiki rozwoju Strefa przestrzenna	2005	2010	Dynamika zmian w wymiarze pozy- tywnym (w %)
A. Stan środowiska				
1.	Emisja pyłów (w tys. ton/1 km ²)	1,9	1,2	158,3
2.	Emisja gazów (w tonach/1 km ²)	10,6	9,6	110,4
3.	Ilość ścieków nieczyszczonych (w dm ³ / km ²)	0,1	0,0	100,1
4.	Ludność obsługiwana przez oczyszczalnię ścieków (w %)	69,9	72,1	103,1
B. Ochrona przyrody				
5.	Lasy i zadrzewienia (w %)	31,7	30,6	96,5
6.	Nieużytki (w %)	3,2	3,1	96,9
7.	Parki krajobrazowe (w %)	5,8	5,8	100,0
8.	Rezerваты przyrody (w %)	1,2	1,3	108,3
9.	Lasy ochronne (w %)	6,2	7,4	119,3
Sumaryczna (uśredniona) skala dynamiki				110,3

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, *Rocznik statystyczny województw 2010 r.*

W wyniku przeprowadzonej analizy powyższych mierników rozwoju gospodarki w omawianym przedziale czasowym 2005–2010 w województwie warmińsko-mazurskim odnotowano następujące tendencje zmian:

- A. – w zakresie oceny stanu środowiska:
- znacznie zmalała emisja pyłów,
 - zmalała emisja gazów,

- zmalała ilość ścieków nieczyszczonych,
 - zwiększył się odsetek ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię ścieków.
- B. – w zakresie ochrony przyrody:
- zmniejszyła się powierzchnia lasów i zadrzewień,
 - zmniejszyła powierzchnia nieużytków,
 - pozostała bez zmian powierzchnia parków krajobrazowych,
 - zwiększyła się powierzchnia rezerwatów przyrody,
 - zwiększyła się powierzchnia lasów ochronnych.

Wyliczona na podstawie metody oceny rozwoju regionu w oparciu o wyżej wybrane mierniki w latach 2005–2010 sumaryczna, uśredniona dynamika przekształceń strefy przestrzennej województwa warmińsko-mazurskiego wyniosła 110,3%. Wynik ten należy uznać za znaczący sygnał rozwoju gospodarczego województwa w tym zakresie (tabela 3).

Ocena dynamiki wzrostu gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2005–2010

Jako mierniki wzrostu gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego przyjęto: wartość produktu krajowego brutto w zł na 1 mieszkańca, aktywność ekonomiczną ludności w %, nakłady inwestycyjne w zł na 1 mieszkańca, liczbę podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców, odsetek osób pracujących w usługach, nakłady na działalność innowacyjną w zł na 1 mieszkańca, liczbę jednostek badawczo-rozwojowych, zatrudnienie w jednostkach badawczo-rozwojowych (na 1 000 mieszkańców), liczbę szkół wyższych, liczbę studentów (na 1 000 mieszkańców), liczbę abonentów radiowych i telewizyjnych (w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców), długość linii kolejowych (w km/100 km²), długość dróg publicznych o nawierzchni twardej (w km/100 km²), nakłady na działalność badawczo-rozwojową (w zł na 1 mieszkańca), wielkość powierzchni obszarów chronionych (w m²/1 mieszkańca) oraz saldo migracji (w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców).

W wyniku przeprowadzonej analizy powyższych mierników wzrostu gospodarczego w omawianym przedziale czasowym 2005–2010 województwa warmińsko-mazurskiego odnotowano następujące tendencje zmian:

- znacząco wzrosła wartość produktu krajowego brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca,
- nieznacznie wzrosła aktywność ekonomiczna ludności,
- znacząco wzrosły (o 167,7 %) nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na 1 mieszkańca,
- pozostała na niezmiennym poziomie liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców,
- wzrósł odsetek ludności pracującej w usługach,
- istotnie zmalały nakłady na działalność innowacyjną w przeliczeniu na 1 mieszkańca,

- znacząco wzrosła liczba jednostek badawczo-rozwojowych,
- wzrosło zatrudnienie w jednostkach badawczo-rozwojowych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców,
- pozostała na niezmiennym poziomie liczb szkół wyższych,
- zmalała liczba studentów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców,
- zwiększyła się liczba środków medialnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców,
- pozostała na niezmiennym poziomie długość linii kolejowych,
- wzrosła długość dróg publicznych o nawierzchni twardej,
- zmalały nakłady na działalność badawczo-rozwojową w przeliczeniu na 1 mieszkańca,
- wzrosła wielkość powierzchni obszarów chronionych w przeliczeniu na 1 mieszkańca,
- zmniejszyło się ujemne saldo migracji w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców.

Sumaryczna, uśredniona dynamika wzrostu gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego wyznaczona w oparciu o wybrane mierniki w latach 2005–2010 wyniosła 110,5%. Wynik ten świadczy o umiarkowanie rosnącym rozwoju gospodarczym województwa (tabela 4).

Tabela 4. Wybrane mierniki oceny dynamiki wzrostu gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2005–2010.

L.p.	Mierniki dynamiki wzrostu gospodarczego	2005	2010	Dynamika zmian w wymiarze pozytywnym (%)
1.	Produkt krajowy brutto (w zł na 1 mieszkańca)	18778	25970	138,3
2.	Aktywność ekonomiczna ludności (w %)	52,3	53,5	102,3
3.	Nakłady inwestycyjne (w zł na 1 mieszkańca)	2735	4587	167,7
4.	Liczba podmiotów gospodarczych (na 1 000 mieszkańców)	38,4	38,4	100,0
5.	Pracujący w usługach (w %)	54,1	57,3	105,9
6.	Nakłady na działalność innowacyjną (w zł na 1 mieszkańca)	180	154	85,5
7.	Jednostki badawczo-rozwojowe	22	34	154,5
8.	Zatrudnienie w jednostkach badawczo-rozwojowych (na 1 000 mieszkańców)	8,9	9,7	112,8
9.	Szkoły wyższe	9	9	100,0

L.p.	Mierniki dynamiki wzrostu gospodrczego	2005	2010	Dynamika zmian w wymiarze pozytywnym (%)
10.	Liczba studentów (na 10 000 mieszkańców)	396,4	332,2	83,8
11.	Abonenci radiowi i telewizyjni (na 1 000 mieszkańców)	287,1	354,0	123,3
12.	Koleje (w km/100 km ²)	5,0	5,0	100,0
13.	Drogi publiczne o nawierzchni twardej (w km/100 km ²)	51,1	52,3	102,3
14.	Nakłady na działalność badawczo-rozwojową (w zł na 1 mieszkańca)	17,0	12,0	70,6
15.	Obszary chronione (w m ² /1 mieszkańca)	7831	8252	105,4
16.	Saldo migracji (w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców)	- 2,2	-1,9	115,8
<i>Sumaryczna (uśredniona) skala dynamiki</i>				110,5

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, *Rocznik statystyczny województw 2010 r.*

Przyjęta strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego

W lipcu 2000 r. Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego uchwalił „Strategię rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego”, która stanowi koncepcję rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego. W swej konstrukcji uwzględnia uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju tak, aby dobrze służyć kształtowaniu świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej mieszkańców regionu oraz pobudzać ich aktywność gospodarczą podnoszącą konkurencyjność województwa. Strategia opracowana była metodą społeczno-ekspercką, przy udziale konsultantów zewnętrznych, a także zaangażowaniu licznych podmiotów gospodarczych i społecznych w regionie. Horyzont czasowy strategii sięga 2015 roku. W 2005 roku Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego dokonał aktualizacji i przyjął „Strategię rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020”. Potrzeba weryfikacji dokumentu miała większy związek ze zmianami w otoczeniu województwa (np. wejście Polski do Unii Europejskiej) niż z procesami zachodzącymi wewnątrz regionu.

Przyjęta strategia rozwoju społeczno-gospodarczego zakłada, że zasobność regionu będzie zależała od postępu w trzech podstawowych dziedzinach gospodar-

czych: rolnictwie, gospodarce turystycznej i przemyśle o technologiach przyjaznych środowisku. Rozwojowi tych dziedzin służą liczne fundusze Unii Europejskiej wykorzystywane przez województwo. Wizja województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2020 została zdefiniowana następująco: „Warmia i Mazury regionem, w którym warto żyć”.

Wnioski

Przeprowadzone badania upoważniają do wyciągnięcia następujących wniosków:

1. Analizowane zmiany w przedziale czasowym lat 2005–2010 wskazują, iż członkostwo naszego kraju w Unii Europejskiej oddziało pozytywnie w odniesieniu do badanego regionu.

2. Rozwój województwa szczególnie korzystnie przebiegał w sferze ekonomicznej, gdzie wysoki wzrost dotyczył przede wszystkim nakładów inwestycyjnych oraz wartości sprzedanej produkcji przemysłowej, a także obejmował spadek bezrobocia.

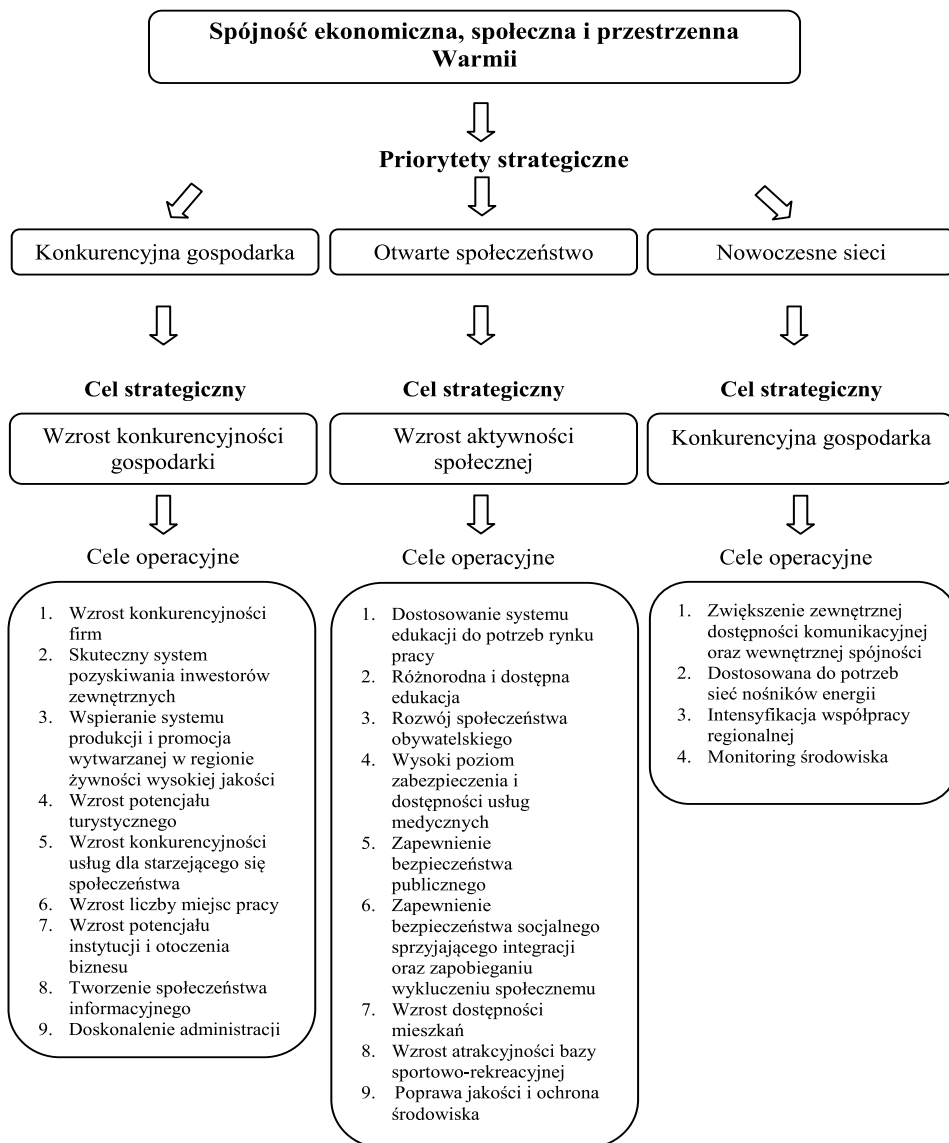
3. Mniejsze tempo rozwoju w regionie miały sfery społeczna i przestrzenna, jednak w pierwszej znacznie zwiększył się poziom wynagrodzenia brutto, a w drugiej powiększył się procentowy udział w obszarze województwa parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody, co świadczy o wzroście jego konkurencyjności w tym zakresie.

4. W analizowanym okresie nastąpił wzrost gospodarczy regionu, na co szczególnie wpływ miał zwiększający się poziom nakładów inwestycyjnych oraz produktu krajowego brutto, jak też wzrost liczby jednostek badawczo-rozwojowych.

5. Do niekorzystnych zmian wpływających na rozwój gospodarczy województwa warmińsko-mazurskiego jak też jego poziomu konkurencyjności w latach 2005–2010 należy zaliczyć: malejącą liczbę studentów, wielkość nakładów na działalność innowacyjną oraz działalność badawczo-rozwojową.

6. Należy przyjąć, że negatywny i spowolniony stan rozwoju gospodarki regionu w stosunku do wyżej wymienionych czynników, w perspektywie do roku 2020 powinien zostać wyeliminowany na co wskazują priorytety i cele strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego. Obejmują one bowiem działania zarówno na wzrost konkurencyjności jak też aktywności społecznej.

Schemat realizacji przyjętego w strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego celu głównego poprzez realizację priorytetów i celów strategicznych oraz szczegółowych celów operacyjnych

Źródło: Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020*, załącznik do uchwały nr XXXIV/474/05 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 31 sierpnia 2005 r.

Literatura

- Brodzińska M., *Gospodarka regionalna i lokalna - wybrane zagadnienia*, Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Warszawa 2010.
- Główny Urząd Statystyczny, *Rocznik statystyczny województw 2010 r.*, Warszawa 2011.
- Idczak P., *Wielowymiarowe podejście do definiowania potencjału rozwojowego regionów i stymulowanie ich rozwoju*, [w:] *Perspektywy rozwoju Polski w okresie programowania po 2013 r.*, [red.] T. Kudłacz, A. Harańczyk, Studia PAN-KPZK, cz. I, t. CXL, Warszawa 2011.
- Metody oceny rozwoju regionalnego*, [red.] D. Strahl, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego, Wrocław 2006.
- Problemy rozwoju regionalnego*, [red.] J. Brdulak, Dom Wydawniczy „Bellona”, Warszawa 2001.
- Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego. Diagnoza prospektywna*, Olsztyn 2002.
- Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020*, załącznik do uchwały nr XXXIV/474/05 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 31 sierpnia 2005 r.

Evaluation of the Economic, Social and Spatial Development of the Warmian and Mazurian Voivodeship

Summary: This paper assesses the progress of economic growth in the Warmian and Mazurian Voivodeship in the economic, social and spatial fields and their respective competitiveness.

As shown by the analysis of the changes under progress in the period from 2005-2010, the access of our country to the European Union had a positive effect on the region under investigation. This is reflected in the considerable increase of the budget balance as well as in the improvement of the environmental quality and nature conservation. Less advantageous, however, proved the changes concerning factors of the social sphere, as is demonstrated in this paper.

Key words: Warmian and Mazurian voivodeship; management of the voivodeship, economic, social and spatial development